

SPLATNOSŤ POHLÁDÁVOK

JUDr. Milan Hlušák, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Justičná akadémia

Omšenie, 24.–25. apríl 2018

SPLNENIE DLHU

Splnenie dlhu z hľadiska času a typu plnenia

JEDNORAZOVÉ SPLNENIE

Splnenie, ktoré sa uskutoční jednorazovým konaním v určitom momente:

- odovzdanie veci
- zastúpenie na súde na určitom pojednávaní.

Dňom splatnosti je deň, kedy malo byť jednorazové konanie uskutočnené.

TRVALÉ PLNENIE OBMEDZENÉ DOBOU

Ide o prípady, kedy podstatou záväzku je trvalé plnenie, ktoré nesmeruje k dosiahnutiu nejakého jednorazového výsledku:

- záväzok niečo strpieť
- záväzok niečoho sa zdržať.

O dni splatnosti tu nemožno hovoriť v klasickom kontexte, ale len ako o dni, kedy sa malo začať plniť (§ 392 ObZ). Zároveň tu možno skôr hovoriť o uplynutí doby trvania záväzku.

SPLNENIE AKO PROCES S JEDNORAZOVÝM VÝSLEDKOM

Splnenie sa uskutočňuje trvajúcim konaním, ktoré vedie k jednorazovému výsledku:

- plnenie pri zmluve o dielo, sprostredkovateľskej zmluve a pod.

Dňom splatnosti je deň, kedy má byť dosiahnutý jednorazový výsledok.

[Plnenie však môže byť rozdelené do povinnosti začať trvajúce konanie a do povinnosti dosiahnuť výsledok.]

OPAKUJÚCE SA PLNENIE

Proces plnenia spočíva v opakujúcom sa splnení jednotlivých periodických dávok:

- plnenie pri zmluve o dôchodku.

O dni splatnosti možno hovoriť len v súvislosti s jednotlivými periodickými dávkami. Inak len o uplynutí doby trvania záväzku.

VOPRED URČENÁ SPLATNOST

Čím možno určiť splatnosť vopred

URČENIE SPLATNOSTI PRÁVNYM ÚKONOM

- výslovne
- mlčky (povahou veci), napr. pri plnení z ruky do ruky, darovanie (ak nejde o sľub), objednávka jedla v reštaurácii, pri doprave električkou.

URČENIE SPLATNOSTI PRÁVNYM PREDPISOM

Napríklad:

- § 591 OZ (kúpna zmluva: „Ak nie je dohodnuté inak ani ak to nie je obvyklé, sú účastníci povinní plniť bez zbytočného odkladu.“)
- § 671 ods. 2 OZ („...platí sa nájomné z poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov polročne pozadu 1. apríla a 1. októbra.“)
- § 749 ods. 2 OZ (zmluva o úschove: „Uschovávateľ je povinný vrátiť vec zložiteľovi na požiadanie aj pred uplynutím dojednanej doby úschovy.“)

URČENIE SPLATNOSTI ROZHODNUTÍM

- Keď ukladá dovtedy neexistujúcu povinnosť, napr. povinnosť nahradiť trovy konania
- Keď určuje splatnosť dovtedy ponechanú na dlžníka:
  - § 564 OZ („Ak je čas plnenia ponechaný na vôli dlžníka, určí ho na návrh veriteľa súd podľa okolností prípadu tak, aby to bolo v súlade s dobrými mravmi.“)
  - § 341 ObZ („Ak podľa zmluvy je dlžník oprávnený, aby určil čas plnenia, a ak ho neurčí v primeranom čase, určí čas plnenia súd na návrh veriteľa s prihliadnutím na povahu a miesto plnenia, ako aj na dôvod, prečo sa určenie času plnenia prenechalo dlžníkovi.“)

[Určenie paričnej lehoty pri deklaratórnom výroku nie je určením splatnosti pohľadávky.]

Ako možno určiť splatnosť vopred

URČENIE KONKRÉTNYM DŇOM ZÁVÄZNÝM PRE OBE STRANY

Pred týmto dňom nie je dlžník povinný ani oprávnený plniť a veriteľ nie je oprávnený plnenie požadovať, ale ani povinný ho prijať.

SPLATNOSŤ ZÁVÄZNÁ PRE OBE STRANY ZÁVISÍ OD NEISTEJ UDALOSTI

- Udalosť, ktorá nastane, ale nie je isté kedy („až dostane výplatu“).
- Udalosť, o ktorej nie je isté, či nastane, ale je isté, kedy by nastala („až dosiahne plnoletosť“).
- Udalosť, o ktorej nie je isté ani to, či nastane, ani to, kedy by nastala („až sa ožení/vydá“).

[Treba odlišovať od odkladacej podmienky: tu sa neodkladá vznik práva, ale sa len určuje jeho splatnosť.]

URČENIE SPLATNOSTI LEHOTOU (*TERMINUS AD QUEM*)

Určenie lehotou, do uplynutia ktorej musí byť dlh najneskôr splnený:

- V prospech dlžníka: dlžník môže, ale nemusí plniť skôr, a veriteľ je povinný prijať aj skoršie plnenie (kedy možno najskôr plniť = *terminus a quo*).
- V prospech veriteľa: dlžník nemôže plniť skôr, ak ho o to veriteľ nepožiadá, veriteľ zas môže žiadať skôr, ale nie je povinný skoršie plnenie prijať (§ 749 OZ: „Uschovávateľ je povinný vrátiť vec zložiteľovi na požiadanie aj pred uplynutím dojednanej doby úschovy, ale sám nie je oprávnený vrátiť ju skôr“).

[V koho prospech je určená splatnosť, závisí od vôle strán a od povahy plnenia (§ 342 ObZ: „Ak zo zmluvy alebo z ustanovení tohto zákona nevyplýva niečo iné, je rozhodujúci úmysel strán prejavovaný pri uzavretí zmluvy alebo povaha plnenia pre určenie, či čas plnenia je určený v prospech oboch strán, alebo len v prospech jednej z nich.“)]

[§ 343 ObZ: „Ak dlžník splní peňažný záväzok pred určeným časom plnenia, nie je oprávnený bez súhlasu veriteľa odpočítavať od dlžnej sumy úrok zodpovedajúci času, o ktorý plnil skôr. (?) Platí to aj keď je splatnosť v prospech veriteľa?]

Vzájomné záväzky

§ 560 OZ: „Ak si zo zmluvy majú účastníci plniť navzájom, môže sa domáhať splnenia záväzku len ten, kto sám splnil svoj záväzok skôr alebo je pripravený ho splniť. I ten, kto je povinný plniť vopred, môže svoje plnenie odoprieť až do tej doby, keď bude poskytnuté alebo zabezpečené vzájomné plnenie, ak je plnenie druhého účastníka ohrozené skutočnosťami, ktoré nastali u druhého účastníka a ktoré mu neboli známe, keď zmluvu uzavrel.“

§ 325: “Ak strany majú vzájomné záväzky, môže sa splnenia záväzku druhou stranou domáhať len tá strana, ktorá svoj záväzok už splnila alebo je pripravená a schopná ho splniť súčasne s druhou stranou, ibaže zo zmluvy, zo zákona alebo z povahy niektorého záväzku vyplýva niečo iné.”

§ 326 ods. 1 ObZ: „Ak je strana povinná plniť záväzok pred plnením záväzku druhej strany, môže svoje plnenie odoprieť až do doby, keď sa jej poskytne alebo dostatočne zabezpečí plnenie druhej strany, ak po uzavretí zmluvy sa stane zrejším, že druhá strana nesplní svoj záväzok vzhľadom na nedostatok svojej spôsobilosti poskytnúť plnenie alebo vzhľadom na svoje správanie pri príprave plnenia záväzku.“

[(?) Odsúva sa splatnosť?]

[(?) Súdy zamietajú žaloby, ak nie je v petite vyjadrená podmienenosť. Je taký postup správny? Ak petit takto vyjadrený nebol a bol upravený až po premlčacej dobe, bolo právo uplatnené včas?]

SPLATNOŠŤ VOPRED NEURČENÁ

Vopred neurčená splatnosť

Splatnosť nie je vopred určená; ak

- **nie je určená právnym úkonom** [ani mlčky, napr. pri úschove šatstva na koncerte], **ani právnym predpisom, ani rozhodnutím, alebo**
- **jej určenie bolo ponechané na vôľu dlžníka alebo veriteľa** (napr. „dlžník je povinný zaplatiť, až bude môcť“, alebo „dlžník je povinný zaplatiť, až bude chcieť“).

PONECHANIE NA VÔĽU DLŽNÍKA

Dlžník je oprávnený plniť kedykoľvek a veriteľ je povinný splnenie prijať.

Vzniká riziko, že splatnosť dlžník neurčí, preto:

- § 564 OZ („Ak je čas plnenia ponechaný na vôli dlžníka, určí ho na návrh veriteľa súd podľa okolností prípadu tak, aby to bolo v súlade s dobrými mravmi.“)
- § 341 ObZ („Ak podľa zmluvy je dlžník oprávnený, aby určil čas plnenia, a ak ho neurčí v primeranom čase, určí čas plnenia súd na návrh veriteľa s prihliadnutím na povahu a miesto plnenia, ako aj na dôvod, prečo sa určenie času plnenia prenechalo dlžníkovi.“)

PONECHANIE NA VÔĽU VERITEĽA

Ak to bolo dohodnuté výslovne alebo ak nevyplýva nič iné, tak:

- § 563 OZ: „Ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal.“
- § 240 ods. 2 ObZ: „Ak čas plnenia nie je v zmluve určený, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie záväzku ihneď po uzavretí zmluvy a dlžník je povinný záväzok splniť bez zbytočného odkladu po tom, čo ho veriteľ o plnenie požiadal.“

[**Neformálnosť úkonu / žaloba**]

[**(?) Je ale dlžník oprávnený plniť skôr a veriteľ povinný plnenie prijať?**]

[**(?) Čo ak veriteľ určí inú, dlhšiu lehotu?**]

NIEKTORÉ OSOBITNÉ OTÁZKY PREMLČANIA

JUDr. Milan Hlušák, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Justičná akadémia

Omšenie, 24.–25. apríl 2018

Účel (zmysel) premlčania

OCHRANA DLŽNÍKA PRED DŔKAZNOU NÚDZOU

OCHRANA PRÁVNEJ ISTOTY

SANKCIONOVANIE VERITEĽA

MOTIVOVANIE VERITEĽA

OCHRANA VERITEĽA

OCHRANA PRED NEHOSPODÁRNOSŤOU KONANÍ

Zásada vigilantibus iura scripta sunt

Premlčanie úrokov z omeškania

Viaceré názory:

- premlčia sa spolu s istinou (premlčanie plynie od splatnosti istiny)
- premlčia sa samostatne za každý deň omeškania
- premlčia sa samostatne za každý deň omeškania, najneskôr spolu s istinou

NIEKTORÉ PROBLEMATICKÉ SITUÁCIE

- Veriteľ nechal premlčať istinu, ale následne podal žalobu o úroky za obdobie troch rokov pred podaním žaloby až do premlčania istiny. Existujú názory, že veriteľ by na takéto úroky mal mať nárok, pretože ten vznikol ešte v čase, keď istina nebola premlčaná.
- Veriteľ včas zažaluje len istinu, a následne počas konania rozšíri žalobu aj o úroky z omeškania za posledné tri roky. Judikatúra zastáva aj názor, že takýto nárok na úroky z omeškania je premlčaný, pretože sa premlčal v dobe začínajúcej dňom vzniku omeškania (NS SR sp. zn. 1 Cdo 157/2009 z 29.6.2010; sp.zn. 4 Obdo 25/2009 z 29.3.2010; alebo sp.zn. 2 Obdo 23/2012).

[Zodpovedajú uvedené názory účelu (zmyslu) premlčania?]

Začiatok objektívnej premlčacej doby práva na náhradu škody

Dva názory:

- Začína plynúť dňom škodovej udalosti, bez ohľadu na to, kedy škoda vznikne (zjednocujúce stanovisko NS ČSR zo 7. 11. 1955, č. k. Ec 1016/54)
- Nezačne plynúť, kým škoda nevznikne = škodová udalosť zahŕňa aj vznik škody (NS SR sp. zn. 2 Cdo 118/2008 z 26. 2. 2009; ÚS SR sp. zn. I. ÚS 331/09 z 11. 11. 2010)

NIEKTORÉ PROBLEMATICKÉ SITUÁCIE

- Náhrada postupne vznikajúceho ušlého zisku
- Pochybenia znalcov, advokátov

[Zodpovedajú uvedené názory účelu (zmyslu) premlčania?]

Pohľadávky bez určenia splatnosti

Tri názory:

- Premlčacia doba začína deň po vzniku záväzku (R 28/1984 obč., R 91/2004 alebo R 17/2017)
- Premlčacia doba začína po doručení výzvy veriteľa na plnenie, ktorá však z časového hľadiska nemôže byť podaná v rozpore s dobrými mravmi (NS SR sp. zn. 4 Cdo 146/2008 z 31. 7. 2008)
- Premlčacia doba začína po doručení výzvy veriteľa na plnenie, avšak právo veriteľa vyzvať dlžníka na plnenie sa tiež premlčuje (*Ovečková, Maslák*)

[*Zodpovedajú uvedené názory účelu (zmyslu) premlčania?]*

Skrátenie alebo predĺženie premlčacích dôb podľa OZ

Dva názory:

- Starší: Možno dohodnúť len kratšiu, nie dlhšiu premlčaciu dobu (*Luby, Švestka*)
- Novší: Nemožno dohodnúť ani kratšiu, ani dlhšiu premlčaciu dobu (*Fekete, Števček*)

[*Zodpovedajú uvedené názory účelu (zmyslu) premlčania?]*

Kvantitatívna zmena žaloby na náhradu škody

PRÍKLAD

Žalovaný poškodí žalobcovu stavbu. Ten ho následne zažaluje o sumu 100. Počas konania sa znaleckým posudkom súdom ustanoveného znalca (§ 207 CSP) preukáže, že škoda je 150. V dôsledku toho žalobca zmení žalobu tak, že zvýši žalovanú sumu o 50 na sumu 150.

[Je nárok na dodatočných 50 premlčaný, ak k zmene žaloby došlo po uplynutí premlčacej doby?]

[Ak áno, je to v súlade s účelom (zmyslom) premlčania?]